

Abonnement pour un an

350 piastres

Edition spéciale. 500 ptrs .

Adresse :

"Idjtihad," Constantinople

Téléph . st . 865

XXII ème ANNÉE

1927, 15 Aout No 234

الاجتهاد

IDJTIHAD

علمی ، ادبی ، اقتصادی ، صحفی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]

نور کیا ایچون ۲ ، خارج ایچون ۳۹ ، اعلا کاغذ لیبسی • لیرادر .

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتهاد ٹہوی »

تلہ فور : استابول ۸۶۵

یکرمی ایکنجی سنہ

نومرو ۲۳۴-۱۵ آغستوس ۹۲۷

عقل سليم

مهری : راهب ژان مهلیه

مبحث ۱۷۴ - هر دينك نمى اولده بر اللهك موجوديتى
هنوز اثبات اولونماشدر .

بر اللهك موجوديتى، هر دينك تميزدر . بوننگه برابر
شيمدى يه قادر بومهم دعوى يالكز غير مؤمنلى اقناع
ايدجك يولده اثبات اولونمش دكلدر ديمورم ، بالذات
الهياتجيزلى دخى تظمين ايدجك يولده اصلا اثبات
اولونمش دكلدر . هر دورده ، انسانلر ايچون الك علاقه دار
ايديجى اولان بو حقيقتك انباتى ايچون يكي دليللر تخيل
ايتمكله مشغول درين متفكرلر كورولدى . تفكرلرينك
ودليللرينك ثمراتى نه اولدى ؟ مسئله يى عيى نقطه ده
براقديلر ! هان دائما هيچ برشى انبات ايتمديلر ؛
كنديلرني دعوا لك الك اييسنى فنا مدافعه ايتمش اولماق
اتهام ايدن مسلكداشلرينك ، سرزنشلىرى ، خوشنود -
سزلقلى تحريك ايتمكدن باشقا برشى ياماديلر .

مبحث ۱۷۵ - مى منفعتى حركت ايدنه ، غير مؤمنلر
دكل ، راهب لدر .

دينك مداحلى هر كون ، بزه غير مؤمنلى غير
مؤمن ياپان عاملك يالكز احتراصلر اولديغنى تكرار
ايدرلر . «ناخذالرى» [يعنى اللهسزلى] وجوده كتين
غرور و آرزوى تعين در ؛ ذاتاً اونلر الله فكربنى
ذهنلرندن سيلمك ايسته مهلى اللهك شديد حكملرندن ،
شديد عتابلرندن قورقاقلرى اولديغندن در « ديرلر .
انسانلرى عدم دينه » Irreligion . وسوق ايدن اسباب
نه اولورسه اولسون ، اصل مسئله انسانلر حقيقته تصادف
ايدوب ايتمديكلربنى تدقيقدر . هيچ بر آدم سيبسز ، سائقسز
حركت ايتمز ؛ اولادليللرى معاينه ايدنه لم سبب وساقلرى ده
متعاقباً معاينه ايدنه رز : بو دليللر ، انسانلر ك اعتمادينه
آز لايق اولان بعضى افنديله پيرو اولان برچوق مؤمن
صوفو [زاهد] لك دليللرندن داها حق ومفعول اولوب
اولمايغنى كوره لم .

برينه چكيلدى كيتدى صوكره بر داها دونمى . فقط كلن
كيدندن صوربيور صحت . سلامتده اولديغنى اوكره سيورم .
بيوده حسين بك رشدى بيه واردر . سنك حيران فضائلكدر .
هر وقت گوروشدكجه سندن تناكارانه بحث ايدر . عين درجه ده
قارده شمز كريم بكي ده طانيور و سويور .

— صوك رسمكى كوندرديككى يازيورسين فقط كتابلر
ايچنده بوله مدم ظن ايدرم اونومش اوله جقسين بنده چيقارنجي
تقديم ايدجكم فقط اونا انتظاراً ايچن ياز ايتالياده ايكن ميه
معدنيه ومداوات اقلييه قونفره سنه اشتراك ايتشم اعضادن برقايچله
برابر بنده بورتره مى قيصه ترجمه حال خلاصه سيله Salsomaggiore
مجموعه مصوره سنه درج ايتشلر اوندن برنسخه كونده رسيورم .
— ياران ! اخواندن اوراده كيلر وار ؟ كريم بك
گوزلرني اوپرتمو ايله ده يازيشيورسين در . بنم حرمت ومحبترى
لطفاً علاوه ايتمى اونمازسين . ايسته بو قادر مشتاقانه ومتحسرانه
سلاملر و اخلاصلرله سوزه يكون چكيورم . (اجتهاد) لك
منتظماً كليور . چوق چوق تشكرلر . سن ينه اعلانلر اكسيك
ايتمه آلماسلر بيله هيچ اولمازسه خاطرلارلر .
دوقتور

شرف الدين مغمومى

ايسته چوق سوكللى و قيمتلى آرقاداشمرك بزه صوك
سوزلر بونلر اولدى . شرف الدين ابي بر تورك و ابي
بر انسان و تام معناسيله علم آدمى اولاراق ياشامشدر .
اولديكى وقت كتابلرينك طب فا كوله سته ويريله سنى
وقاداوراسنك ده طب فا كوله سى تشرىح طلبه سنك
استفاده سى ايچون تشرىح خانه يه نقل اولونماسنى وصيت
ايتديكنى بوندن بر قاچ سنه اول مانا يازمشدى .

دوقتور شرف الدين تورك انقلابك يوكسك بر
حيران وتقديركارى ايدى . ومصرده منور حر ومستقل
توركلكى بيوك و يوكسك بر لياقتله تمثيل ايديبوردى .
تورك و علم جهانى بيوك بر عنصر ضايع ايتدى .
برينى طولدورماق ايچون كيم بيلير عصرلر نه قادر چاليشماق
اقتضا ايدجك .

۶ آغستوس ۱۹۲۷ اجتهاد شوى

دوقتور عبدالله هودت

بی عنان برغروردن باشقا هانکی احتراض انسانلری
بو قدار قورقونج، بو قدار استعجابی، رأفت و حلمدن
بو قدار محروم قیلا بیلیر؛ اصل واساسدن عاری ظن
و وهملری تأسیس و یا مدافعه ایتک ایچون اقوامی سلا-
حاندیرماقدن وقان سیلیری آقیتماقدن داهاز یاده اثر کبر
و نخوت اولان نه واردر؟

ای ائمه دین! الله سزلره وجود و یرن یالکیز کبر
و نخوت در. دیورسکیز؛ او حالده الله کیزک نه اولدیغی
اونلره او کره تکیز؛ اونک کنه و حقیقتی حقیقه اونلری
تنویر ایدی کیز؛ آ کلا شیلیر بر طرزده الله دن اونلره بحث
ایدی کیز؛ اونلره الله حقیقه معقول اولان متناقض یاخود
محال اولمایان شیلیر سویله یکنز؛ سز اونلری تطمین
ایده جک بر حالده دکلسه کیز؛ اکر شیمدی یه قدار
ایچکزدن هیچ بر کیمسه اللهک موجودیتی واضح
و مقنع بر صورتده اثبات ایدمه دیسه؛ اکر، تحت
اعتراف کیزده اولدیغی اوزره، اللهک کنه و حقیقتی دیگر
متباقی انسانلره اولدیغی قدار سزه ده مجهول و ردای
ظلمت ایله مستور ایسه: آ کلا یامادیغی و عقلیه توفیق
ایده مه دیکی شیلری قبول ایتمه ینلری معذور کور کیز،
معفو کور کیز؛ جهالتلریغی اعتراف ایتک صمیمیتنه مالک
اولانلری تکبرله یاخود عظمت فرو شقله اتهام ایتمه یکنز؛
تناقضلره اینا قماق امکانشز لغنده بولونان کیمسه لری دلیلکله،
بدلاقله اتهام ایتمه یکنز؛ حقیقه سزک هیچ ده بر فکر کیز
بولونمایان ر ذاته دائر سزک کیی دوشونمه ین انسانلر
علیه نه قوملرک کین و غضب لریغی، حکمدارلرک تهوور لریغی
تحریک ایتمه یکنز. عقل ایردیر مک امکانشز لغنده بولونو-
لدینی تسلیم اولونان بر ماده اوزره رنده محاکمه یوروتمکدن
داها زیاده کستا خانه، داها زیاده علی العجایب هیچ
برشی وارمیدر؟

«آه بزم» ی [یعنی الله سزلری] آنجا ق فساد قلبک
حصوله کتیردیکنی و اللهک مدھشی جزا رندن قورقولدیی
ایچون و آنجا ق بوسبیلله الوهیت بیوندوروغنک آتیلدیغی
بزه لایق قطع تکرار ایدیورسکیز. فقط الله کیزی نه دن،
نا قابل مدافعه بر حاله قویان خطوط و شمائل آلتنده بزه

تصویر ایدیورسکیز؟ بو قدار ذی قدرت بر الله فاسد
یورکلرک موجود اولماسنه نه دن مساعده ایدیور؟
یورکلریغی ایسته دیکی کیی یا پا بیلدیکی حالده، انسانلرک
فساده اوغراماسنه راضی اولان، مرحمتسز، اعمی قیلان
اونلری عنایتنه مظهر ایتمکدن امتناع ایدن و بومعامله لری،
عضا بومعامله لره معروض اولمش بولوندوقلرندن دولای
انسانلری عقوبات ایدییه چاریماق کیی ایچون یاپان بر
مستبدک بیوندوروغنی چاک ایتک یولنده ناصل جهدلرده
بولونولماز؟ بزه تبلیغ ایتدی کلری الله قدار عجیب بر
خداونددن استکراه ایتمه مک ایچون راهبرک عنایات
ربانیه دن و مسعود بر استقبال دن التهایجیلرک و راهبرک
کندی لریغی پک امین بیلمه لری اقتضا اید. ایدی عقوباته
محکوم ایدن بر الله، بدیهه دیر، که ذهن بشرک ایجاد
ایده بیله جکی شخصلرک اک مستکرمی، اک منفوریدر.

صحت ۱۷۷. — باطل فکرلرک عمرلری محدوددر؛
و حقیقت، عقل و مقایست اوزره بینه مؤسس اولمایانه
هیچ بر سلطنت بقا بولماز.

بر یوزنده هیچ بر آدام، باطلک محافظه سنده
حقیقی بر صورتده منفعتدار دکلدر؛ باطل، ارکچ
حقیقه ترک موقع ایدر. منفعت عمومیه، نهایت انسانلری
تنویر ایدر؛ بالذات احتراضلر بعضاً، کندی لری ایچون،
افکار باطله زنجیرینک بعضی خلقه لریغی قیرما یه یاردیم
ایدرلر. بعضی حکمدارلرک احتراضلری، اوروپانک
بعضی مملکتلرنده، کندی مذهبندن اولان بتون
حکمدارلر اوزره رینه فضلره مغرور بر پاپانک و قتیله اجرا
ایتدیکی نفوذ مستبدانه یی ایکی عصر دنبری حوائتیه دیمی؟
داها منور اولان سیاست، صافدلرکک، کور ایمانک
ایادی رهبانده طوبیلا دینی معظم ملک و ثروتلری اونلردن
آلامدی؟ فکر باطلک آنجا ق محدود بر عمری اولدیغی
و یالکیز حقیقتک صاعلام بر رفاه تأمین ایتیه مستعد
بولوندیغی راهبرله بو تاریخی مثال حس ایتدیر مک
لازم کلزمیدی.

حکمدارلری اوقشایاراق، اونلره حقوق مقدسه
اعمال ایدره رک، اونلری تألیه ایدره رک، لری آیقلمی

حکومتک و اخلاقک حقیقی پره‌نسیپلری آراسه‌لردی
مظهر اولاجاقلری اقتدار و حرمت ، اک عارف انسانلر
اوزه‌رینه حاکمیتلری ، اھالینک اونلره قارشى شکرانى
نه‌قادر بیوک اولوردی ! زمانى و نفوذى منفعت عامه‌یه
حصر ایدن زمانى دوشونمک ایچون اعتبار و نفوذى
عینى‌زمانده هم حکمدارلرک هم تبعه‌نک روحلری تنویر
ایتمک ایچون استعمال ایدن برزمره‌نک ثروت و اعتبارینه
اعتراضه کیم جسارت ایدمیلیردی ؟

ای راهبر ! خام خیالریکزی ، آکلاشیلماز
نصیریکزی ، شایان استحقاق منازعه‌لریکزی ، آرتق
براقیگز ، آنجاق ملترک چوجوقلق دورلرنده سزه
فائده‌لی اولایلمش اولان بو طیفلری خواب و خیال
حوالیسنه نفی ایدیکنز ؛ حاصل کلام عقل و انصافه
لایق ادا آلیگز . معارضلرکزه قارشى قهر و تضییق
چاکلی جالاجعکزه ، اقوام آره‌سنده احمقجه محادلاتی
ادامه ایدم‌جککزه ، اونلره فائده‌سز و متعصبانه فضیلتلر
وعظ ایدم‌جککزه ، بزه بشرى و اجتماعى بر اخلاق
وعظ ایدیکنز . بزه ، شأنى بر صورتده دنیایه نافع
فضیلتلر وعظ ایدیکنز ؛ عقل و محاکمه‌نک رسوللری
ملترک وجدان ضیالری ، حریتک مدافعلری ، سوء
استعماللرک اصلاحکارلری ، حقیقتک محبلری اولکگز ؛
بزه سزى تقدیس ایدم‌رز ، تجیل ایدم‌رز ، سوء‌رز ؛
هرکس ، وطنداشلرککک کوکللری اوزرینه حکم
و نفوذکزی تأمین ایدر .

اظہار

(عقل سلیم) ک کتاب شکلنده طبیعى بر جنوق
ذوات طرفندن تمى ایدیش اولدیغندن اثرک تفرقه‌صورتنده
اجتهاده درجندن صرف نظر ایدیش و آریجه کتاب
شکلنده طبیعى تقرایتمش یاقینده طبعنه باشلاناجق وسرعتله
اکمال اولوناجقدر . [اجتہاد]

باغلی اقوامی اونلره تسلیم ایدم‌رک ، « ذات اجل‌وااعلا »
نک نماینده‌لری حکمدارلردن مستبدلر یا مایه‌چالیشدقلری
کورمه‌دیلمی ؟ بلوطلره قادر یوکسلتدیکلری دیواندام
معبودلرک ، برکون معظم ققلتلری آلتنده کندیلری
ازمه‌لرندن بو روحانیلر قورقسه‌لری یری دکلیدر ؟ یک
مثال روحانیله اثبات ایتیمورمی که زنجیردن قورتولان
بو آرسلانلرک ، ملتلی پارالادقلری صوکره کندیلری
[یعنی رهبانى] ده پارالاملارندن قورقالیدرلر ؟

وطنداشلر مدینه‌داشلر اولدوقلری وقت راهبرله
حرمت ایدم‌رز . اکر مقتدرلرسه ، روی‌ارضی‌لاینتقطع
حزان و ماتمه غرق ایدن حکمدارلری قورقوتماق
ایچون ، اللهک نفوذى استعمال ایتسینلر . جزایه
چاریلماق‌سزین حقسز اولماق ، ظالم اولماق حق‌منفوری
اونلره آرتق عطف ایتمه‌سینلر ؛ تسلیم ایتسینلر بر دولتک
هیچ بر تابى استبداد آلتنده یا شامقده منفعتدار دکلدز ؛
حکمدارلره حس ایتدیرسینلر ، که کندیلری منفور
قیلاراق کندی امنیتلری کندی قدرقلری ، کندی
بیوککللری اصرار ایدم‌جک بر قدرت و نفوذ اجرا
ایتمکده اونلرکده منفعتلری یوقدر ، کلام ضلالتدن
قورتولان راهبر و حکمدارلر تسلیم ایتسینلر ، بیلسینلر که
حقیقت ، عقل و حقانیت اوزه‌رینه مؤسس دکلسه
دنیا‌ده هیچ بر حکومت ، هیچ بر قوت امین دکلدز .

محت ۱۷۸ — آلهلرک نماینده‌لری [یعنی صنف
روحانى] عقلک رسوللری و حریتک مدافعلری اولم‌لردی

نه‌قادر قدرت و حرمت مظهر اولوردی ؟

آلهلرک نماینده‌لری ، انکشافنه خدمت ایتهلری
اقتضا ایدن عقل بشره قارشى قاتلى بر حرب آچاراق ،
بدیهی بر صورتده کندی منفعتلری علیهنده حرکت
ایدرلر . بوش منازعه‌لریله مشغول اولاجاقلری یرده ،
حقیقه فائده‌لی علملره حصر اشتغال ایدم‌رک طبیعتک ،